

1 Over de regio:

> Kenmerken inwoners en problematiek

- Friesland is een plattelandsgemeente waar relatief veel agrariërs wonen; er is een grote agrarische sector in Friesland.
- De economische ontwikkeling is in Friesland lager dan landelijk en inwoners hebben een lagere sociaal-economische status (SES). Het gemiddelde opleidingsniveau is lager, er is meer werkloosheid en het inkomen is lager.¹
- In Friesland hebben we te maken met vergrijzing. Het aantal senioren groeit, het aantal jongeren neemt af. Ook de samenstelling van huishoudens is veranderd. Het aantal eenpersoonshuishoudens is toegenomen, het aantal huishoudens met kinderen is gedaald.²
- In Friesland heeft 40% van de inwoners een matig tot hoog risico op angst of depressie, ten opzichte van 46% landelijk. Vooral onder jongvolwassenen (18-34 jaar) is het percentage dat risico loopt op angst of depressie sinds 2012 behoorlijk gestegen van 38% naar 51% in 2020.³
- Friesland staat bekend om haar grote sociale samenhang en hechte mienskip.
- Friesen praten niet snel over problemen.

2 Over suïcide in de regio:

> Het aantal suïcides is bekend, het aantal pogingen niet.

- Noord-Nederland staat landelijk bovenaan met 12,1 suïcides per 100.000 inwoners.
- In 2021 zijn er 77 inwoners in Friesland overleden door suïcide.⁴
- Van 2017 t/m 2021 zijn er in totaal 386 Friese inwoners overleden door suïcide.⁵ In 2017 is het hoogste aantal mensen door suïcide overleden (86) en in 2019 hebben de minste suïcides plaatsgevonden (68) in Friesland.
- Landelijk is 60% van de mensen die zich hebben gesuïcideerd niet in beeld bij een ggz instelling. In de periode van 2017 t/m 2021 waren van het totaal aantal suïcides 104 inwoners bij GGZ Friesland in zorg (27%). Dat betekent dat in Friesland waarschijnlijk 13% in beeld was bij een andere ggz instelling of dat het percentage dat niet in beeld was hoger is dan 60%
- Geschat wordt dat er 1925 Friese inwoners in 2021 een suïcidepoging hebben gedaan (pogingen komen 25 keer zo vaak voor als suïcides).

> Kenmerken suïcidepogers:

- Bij GGZ Friesland hadden de meeste patiënten die overleden zijn te kampen met de diagnosecategorieën persoonlijkheidskenmerken en patronen in gedrag, affectieve stoornissen en psychotische stoornissen en een behandeling in de gespecialiseerde GGZ.⁶
- Net als in Nederland komen bij GGZ Friesland de meeste suïcides voor in de leeftijdscategorie boven de 40 jaar. In de eerste helft van 2021 hebben er bij GGZ Friesland ook relatief veel suïcides in de leeftijdscategorie 18-39 plaatsgevonden.⁷
- Landelijk dacht 1 op de 5 (22%) jongeren tussen 12 en 25 jaar er in de periode december 2021 tot en met februari 2022 serieus over na om een einde aan het leven te maken.⁸ Ook huisartsen hadden vaker te maken met suïcidale gedachten en zelfdoding(spogingen) onder jongeren. De Commissie Actuele Nederlandse Suïcideregistratie (CANS) 2021 heeft aangegeven dat 15% meer jongeren tot 30 jaar overleden door zelfdoding dan het gemiddelde in de jaren ervoor (vooral bij mannen tussen de 20 en 30 jaar).
- De meeste suïcides worden gepleegd door mannen.

Meerjarenplan Suïcidepreventie GGZ Friesland

2023 t/m 2024

3 Over suïcidepreventie in de regio:

> In Friesland werken diverse gemeenten en organisaties samen aan suïcidepreventie.

- GGZ Friesland heeft het aanjagen van suïcidepreventie sinds 2020 belegd bij de Suïcidepreventie Commissie (SPC).
- In Friesland heeft GGD Fryslân in de periode van 2016 tot 2021 het Suïcidepreventie Actienetwerk (Supranet) Community in diverse gemeenten gestimuleerd. Hierbij waren de gemeenten Harlingen, Leeuwarden (jongeren), Smallingerland, Dantumadiel en Noardeast-Fryslân betrokken.
- Gemeenten ontplooiën diverse lokale initiatieven op het gebied van suïcidepreventie.
- In de regio lopen diverse domein overstijgende projecten, activiteiten en initiatieven op het gebied van suïcidepreventie, zoals het maatwerkenbod Verlies Door Zelfdoding (VDZ), het project 'Nazorg ziekenhuizen suïcidepogers Friesland' en het voorbereidingsjaar STORM.
- Er bestaat nog geen gezamenlijke visie en beleid tussen gemeenten en organisaties in Friesland op het gebied van suïcidepreventie.

> Er liggen diverse uitdagingen en kansen om de zorg en ondersteuning te optimaliseren.

- Er dient meer samengewerkt te worden met naasten bij de behandeling van patiënten die te maken hebben met suïcidaliteit en naasten moeten meer betrokken worden bij suïcidepreventieactiviteiten.
- Er is meer inzet nodig op risicogroepen, zoals jongeren, agrariërs en mannen van middelbare leeftijd.
- Nazorg aan suïcidepogers is onvoldoende structureel georganiseerd in de regio.
- Nazorg bij suïcide aan nabestaanden moet (financieel) regionaal geborgd worden.
- Registratie en dataverzameling dient verbeterd te worden.
- Ketensamenwerking dient structureel aangejaagd en gefaciliteerd te worden door een overkoepelende partij. De ontwikkeling van een gezamenlijke regionale agenda dient daarbij leidraad te zijn.

KAART 1

Trends en factoren rond suïcide en suïcidepreventie Regio Friesland

¹ Fries Sociaal Planbureau: Cijfers | Mensen | Inzicht (fsp.nl)

² <https://www.fsp.nl/monitoren/bevolking/>

³ Gezondheidsverschillen in Fryslân - Fries Sociaal Planbureau (fsp.nl)

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/17/zelfdodingen-1970-2021>, Tabel - Zelfdodingen, 1970-2021

⁵ <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/17/zelfdodingen-1970-2021>, Tabel - Zelfdodingen, 1970-2021

⁶ Supranet GGZ Feedbackrapportage Juli – december, GGZ Friesland

⁷ Supranet GGZ Feedbackrapportage Juli – december, GGZ Friesland en Supranet GGZ Feedbackrapportage Januari – juni 2021, GGZ Friesland

⁸ <https://www.rivm.nl/nieuws/ruim-1-op-5-jongeren-had-suïcidale-gedachten-tijdens-laatste-lockdown>

Hoofddoel:

Het terugdringen van het aantal suïcides en suïcidepogingen in Friesland.

De volgende doelstellingen op basis van de Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021-2025 zijn daarbij de komende twee jaar speerpunten:

Meerjarenplan Suïcidepreventie GGZ Friesland

1 (Zorg)professionals kennis en vaardigheden bijbrengen om suïcidaal gedrag bij patiënten te signaleren, te bespreken, te diagnosticeren en te behandelen.

> Te bereiken door:

- Het organisatiebreed vergroten van de kennis en structureel (online) scholen van zorgprofessionals binnen GGZ Friesland m.b.t. suïcidaliteit en de registratie van suïcidaliteit.
- Het zorgen voor een goed proces van diagnosticeren, registreren en behandelen van suïcidaliteit binnen GGZ Friesland.
- Het zorgen voor goede nazorg voor zorgprofessionals van GGZ Friesland door 'Collegiale Opvang na Suïcide (COS)'.
• Het stimuleren van goede scholing van andere (zorg)professionals/ gatekeepers in Friesland om kennis en vaardigheden te vergroten.

2 Veilige en effectieve zorg en suïcidepreventie, vanuit de samenwerking met naasten

> Te bereiken door:

- Door ontwikkelen van (online) module CGT-S (cognitieve gedragstherapie bij suïcidaliteit) door GGZ Friesland voor patiënten die kampen met suïcidaliteit.
- Indien mogelijk en wenselijk borgen van de cursus voor naasten van suïcidale patiënten 'Ondersteuning bieden aan een suïcidaal persoon' van GGZ Friesland.
- Onderzoeken hoe beter met naasten samengewerkt kan worden bij de behandeling en ondersteuning binnen GGZ Friesland.

3 Focus op specifieke doelgroepen

Goede suïcidepreventie bestaat uit preventiemaatregelen gericht op de gehele bevolking (universele preventie) in combinatie met maatregelen gericht op doelgroepen binnen een populatie waarvan we weten dat ze meer risico hebben op suïcide (selectieve preventie) en maatregelen gericht op de specifiek kwetsbare personen binnen de bevolking (geïndiceerde preventie).

Te bereiken door:

- Selectieve preventie: vanuit GGZ Friesland samen met ketenpartners extra inzetten op de risicogroepen jongeren, agrariërs en mogelijk mannen van middelbare leeftijd.
- Selectieve en geïndiceerde preventie: vanuit GGZ Friesland samen met ketenpartners extra inzetten op mensen die een suïcidepoging hebben gedaan.

KAART 2

Meerjarenplan Suïcidepreventie Regio Friesland

4 Regionale ketensamenwerking bevorderen

> Te bereiken door:

- Ketenzorg in concrete projecten bevorderen door:
  - o deelname aan het voorbereidingsjaar van de ketenaanpak STORM (jongeren) in samenwerking met GGD Fryslân en andere ketenpartners (o.a. scholen en gemeenten).
  - o een ketenaanpak nazorg suïcidepogers te ontwikkelen in samenwerking met ROS Friesland, GGD Fryslân en andere ketenpartners volgens de landelijke Sumona aanpak van Stichting 113 zelfmoordpreventie.
  - o de ketenaanpak nazorg nabestaanden Verlies Door Zelfdoding (VDZ) in samenwerking met GGD Fryslân en andere ketenpartners door te ontwikkelen en te borgen.
- Bijdragen aan het borgen van het reeds afgeronde SUPRANET Community van GGD Fryslân en het betrekken van gemeenten
- Samen met GGD Fryslân door ontwikkelen van het regio overleg suïcidepreventie en focussen op de ontwikkeling van een Regionale Agenda Suïcidepreventie in Friesland met ketenpartners, zoals huisartsen, ziekenhuizen en gemeenten, ervaringsdeskundigen, naasten, steunnetwerken, organisaties voor lotgenotengroepen en 113.
- Onderzoeken of er bij de ontwikkeling van een Regionale Agenda specifiek aandacht moet zijn voor universele preventie, focus op andere risicogroepen, inzet van ervaringsdeskundigen, het proces acute ggz bij spoedbeoordelingen van suïciderisico's, risicovolle overgangsmomenten bij patiënten, dilemma's van hulpverleners en de rol van privacy in het samenwerken met naasten, deelname aan de landelijke crisiskaart en een regionaal inloopcentrum/ suïcidepreventie centrum.
- **GGD Fryslân heeft zich op 25/10/2022 gecommitteerd aan het meerjarenplan van GGZ Friesland en de genoemde gezamenlijke doelstellingen voor de periode van 2023 t/m 2024.**

5 Lerend systeem inrichten

> Te bereiken door:

- Data verzamelen van suïcides en suïcidepogingen binnen GGZ Friesland door interne dataverzameling en deelname aan het landelijke netwerk SUPRANET GGZ voor inzicht in suïcidaliteit.⁹
- Verdere standaardisatie van het EPD- gebruik is voor de beoogde dataverzameling essentieel en blijft een aandachtspunt.
- Onderzoeken of het onderwerp suïcidepreventie gekoppeld kan worden aan de onderzoeklijn binnen GGZ Friesland.
- Deelname aan de pilot implementatie van de Toolkit Suïcidepreventie van 113 wat de herkenning, behandeling en registratie van suïcidaliteit verbetert.
- Leren van interne evaluatieprocessen binnen GGZ Friesland.
- In samenwerking met GGD Fryslân regionale cijfers ontsluiten.
- Deelnemen aan lerende netwerken in Noord- Nederland met andere ggz organisaties en gezamenlijk ontwikkelen van best- practices.

⁹ Afhankelijk van de Nieuwe Koers van Supranet GGZ en de besluitvorming daarover.